

Foto: Jessica Lundberg-Blondin

Checklista för jämställd planering i Halland

MEDDELANDE 2009: 04

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Länsstyrelsen i Hallands län
 Meddelande 2009:04
 ISSN 1101-1084
 ISRN LSTY-N-M-2007/38-SE
 Tryckt på länsstyrelsens tryckeri, Halmstad 2009
 Illustration på framsidan: Lars G Sköld

Källor:

- Ändrad ordning. Strategisk utveckling för jämställdhet. Regeringskansliet, Ds 2001:64
- De fem härskarteknikerna (studiehäfte till videofilm från Växjö kommuns jämställdhetskommitté)
- Makt Ekonomi Kön, Arbetsmarknadsdepartementet – SOU 1998:6 Gör det jämt, att integrera jämställdhet i verksamheten från regeringskansliet
- 3R-metoden av Gertrud Åström från Svenska kommunförbundet
- Tid för vardagsliv. Kvinnor och mäns tidsanvändning 1990/91 och 2000/1. SCB-rapport 99
- Faktablad ”Kvinnor och Män i Hallands län” utgiven av Länsstyrelsen Halland
- Checklista för jämställd planering från Skåne län
- En checklista för jämställd planering från Dalarnas län
- Underlag från flera Länsstyrelser presentationer på webben
- Jämna steg Checklista för jämställdhet i fysisk planering, Boverket 2006

Exempel på ytterligare litteraturtips

- Boverket, 1997. Hela Samhället. Karlskrona: Publikationsservice.
- Friberg, Tora – Larsson, Anita, 1997. ”Genusperspektiv i översiktlig planering”.
- Rapporter och Notiser, 148. Lunds universitet: Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi.
- Friberg, Tora – Larsson, Anita, 2000. ”Att bedriva jämställdhet med kommunal översiktsplanering”. Rapporter och Notiser, 157. Lunds universitet: Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi.
- Listerborn, Carina, 2000. Om rätten att slippa skyddas. En studie av trygghetsskapande och brottsförebyggande projekt och kvinnors rädsla för att röra sig i stadens rum. Chalmers Tekniska Högskola, sektionen för arkitektur: Tema Stadsbyggnad.
- Lundkvist, Helén, 1998. Ojämställdhetens miljöer. Stockholm: Kommentus förlag. Svenska Kommunförbundet, 2000.
- PM serien ”Samhällsplanering i samverkan” om Jämställd planering – att synliggöra ojämställdheten.
- Statistiska Centralbyrån, SCB, Könsuppdelad statistik- Ett nödvändigt medel för jämställdhetsanalys

Plats för egna anteckningar

Förord

Länsstyrelsens mål för jämställdhetsperspektivet i samhällsplaneringen är ett samhälle där kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter på livets alla områden.

Länsstyrelsens roll inom samhällsplaneringen är främst att företräda och samordna statens olika intressen i den fysiska planeringen. Länsstyrelsen samverkar med kommunerna bland annat genom rådgivning och service i formella samråd. Länsstyrelsen har till uppgift att erbjuda kommunerna aktuellt planeringsunderlag samt att följa, stödja och ge råd i allmänna planeringsfrågor.

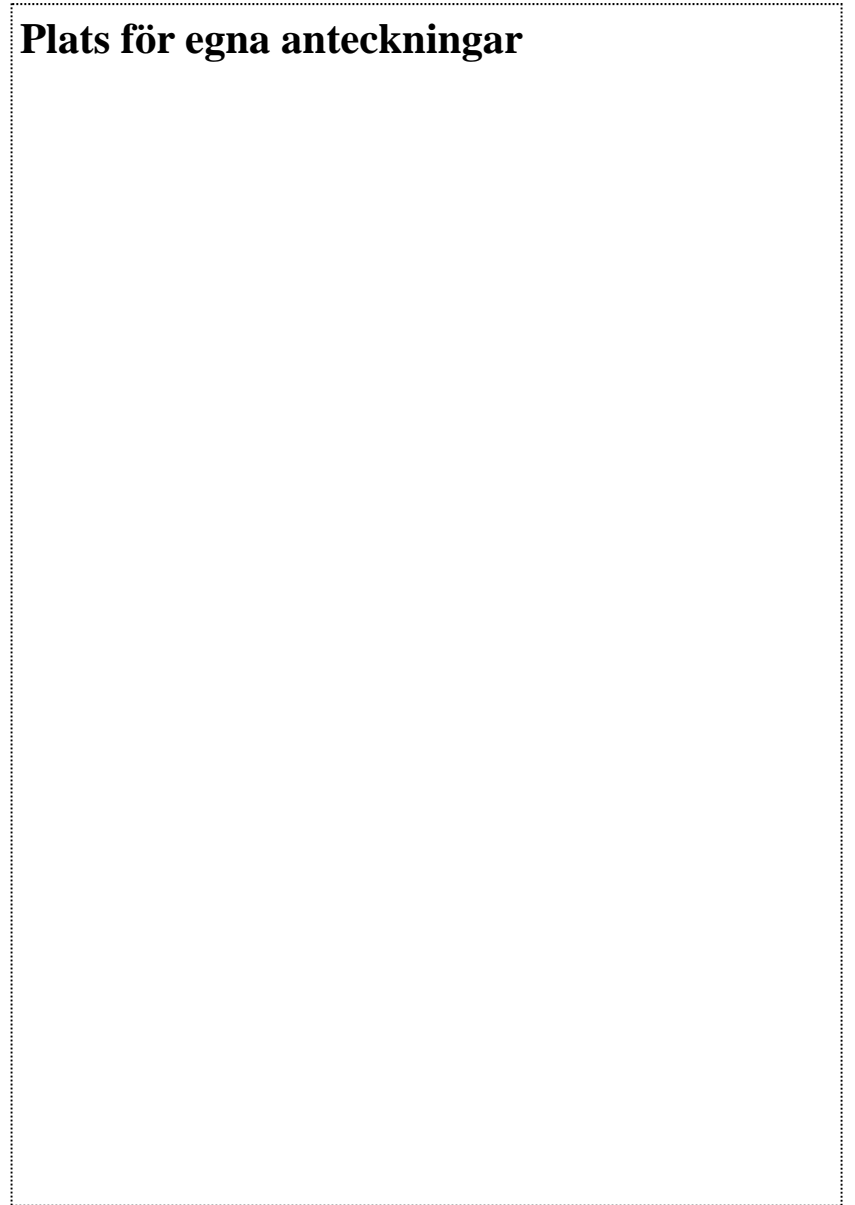
Att uppmärksamma och införliva ett jämställdhetsperspektiv i samhällsplaneringen och i den fysiska planeringen är en sådan fråga som Länsstyrelsen vill lyfta fram. I beslut om markanvändning, bebyggelse, infrastrukturell och rumslig utveckling grundläggs många av de villkor som styr mäns och kvinnors liv och vardag. Kommuner har här en särskilt viktig uppgift att fylla.

Checklistan för jämställd planering är ett instrument som förhoppningsvis kommer att vara det verktyg som möjliggör en vidgad syn på jämställdhetsvillkoren i den fysiska planeringen.

*Lars-Erik Lövdén
Landshövding*

Innehållsförteckning

	Sid
Bakgrunden till checklisten för jämställd planering	5
Del 1: Besluts- och planeringsprocessen	8
Del 2 : Planeringsaspekter	13
Checklistan	21
Plats för egna anteckningar	25
Källor	27

Plats för egna anteckningar

Trygghetsaspekter	Ja	Nej
Har trygghetsaspekterna tillgodosetts med avseende på grönytor, plantering och parker?		
Används genomsiktligt material i parkeringshus, offentliga hissar, tåg stationer och busskurer?		
Är gång-, cykel- och motionsslingor utformade och planlagda så att de är säkra alla tider på dygnet (ex finns belysning – finns buskage)?		
Planläggs kvarter med korta avstånd, naturliga stråk och god genomströmning?		
Är området planlagt så att det är lätt att orientera sig med bra belysning och tydlig skyltning?		

Bostadsnära kollektivtrafik	Ja	Nej
Underlättar Din planering för föräldrar att dela på ansvaret för hem och barn t.ex. genom bostadsnära anslutning till kollektivtrafik?		

Bakgrunden till checklista för jämställd planering

Mål för jämställdhetspolitiken

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Under det övergripande målet finns fyra delmål:

- *Jämn fördelning av makt och inflytande* Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- *Ekonomisk jämställdhet* Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- *Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet* Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Målen antogs av riksdagen den 16 maj 2006.

I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategi som används för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering innebär att beslut inom alla politikområden ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

Eftersom jämställdhet mellan kvinnor och män skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas måste jämställdhetsperspektivet finnas med i det dagliga arbetet. Strategin har vuxit fram för att motverka tendensen till att jämställdhetsfrågorna hamnar

i skymundan eller sidoordnas andra politiska frågor och verksamheter.

Länsstyrelsens uppgift

Länsstyrelsens roll inom samhällsplaneringen är främst att företräda och samordna statens olika intressen i den fysiska planeringen. Länsstyrelsen samverkar med kommunerna bland annat genom rådgivning i översiktsplanen och i detaljplaner i program- och samrådsskedena. Länsstyrelsen har till uppgift att erbjuda kommunerna aktuellt planeringsunderlag samt att följa, stödja och ge råd i allmänna planeringsfrågor.

En sådan fråga är att uppmärksamma och införliva jämställdhetsperspektivet i samhällsplaneringen. I beslut om markanvändning, bebyggelse, infrastrukturell och rumslig utveckling grundläggs många av de villkor som styr mäns och kvinnors liv och vardag. Kommunerna har här en särskilt viktig uppgift att fylla. Enligt gällande uppdrag ska en strävan vara att Länsstyrelsens tillför den egna verksamhet ett jämställdhetsperspektiv. Det innebär för länsstyrelsens del att granska inkomna planer och ge kommunerna råd och synpunkter med hjälp av bl.a. checklistan.

Kommunens uppgift

I 1 kap 1 § PBL anges att bestämmelserna i PBL syftar till att *med beaktande av den enskilda människans frihet främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktig hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.*

Jämlikhet är ett vitt begrepp som omfattar obalanser mellan alla individer och grupper. Jämställdhet begränsas till att handla om obalanser mellan kvinnor och män. Jämställdhet är en av de viktigaste jämlikhetsfrågorna. Kommunernas roll är att planera samhället så att jämställdhetsperspektivet i PBL uppfylles.

Finns möjlighet till sociala och fysiska aktiviteter i närmiljön, för både män och kvinnor?		
---	--	--

Kulturmiljö, fritidsutbud och mötesplatser	Ja	Nej
Har kommunen en kulturmiljö som visar på klass- och könsskillnader ?		
Fördelas de kulturmiljöhistoriska resurserna/ insatserna medvetet mellan miljöer/byggnader med kvinnlig respektive manlig anknytning?		
Värnas kulturminnesområden med kvinnohistoriska värden?		
Hur vill kvinnor respektive män att närmiljön till bostaden ska vara utformad? (Till exempel parkering, plantering, kvarterstruktur, stråk)		
Finns tillgång till grönområden i den utsträckning som kvinnor respektive män önskar?		
Hur använder kvinnor respektive män olika grönområden?		

Hållbar utveckling	Ja	Nej
Innehåller arbetet för den hållbara utvecklingen även den sociala dimensionen?		

Mötesplatser och boende	Ja	Nej
Kan kommunen erbjuda olika sorters boende i varierande kostnadslägen?		
Finns det tillgång till naturliga mötesplatser både dagtid och efter mörkrets inbrott?		

Arbete och resor	text
Hur många män resp. kvinnor har sitt arbete inom kommunens gränser?	
Vilka pendlar till annan ort för att arbeta?	
Hur ser förvärvsfrekvensen för män respektive kvinnor ut i kommunen?	
Vem (man/kvinna) i hushållet åker kollektivt?	
Inom vilka sektorer / yrken) i kommunen arbetar män respektive kvinnor?	
Underlättar planeringen för föräldrar att dela på an svaret för hem och barn (t.ex. genom nära kollektivtrafik och fler arbetstillfällen i kommunen)?	
Hur ser rörelsemönstret ut för familjen man planerar för?	

Handel och service	Ja	Nej
Har fördelar och nackdelar med extern handel vägts ur ett jämställdhetsperspektiv?		
Kan kommunen/samhället erbjuda bostadsnära offentlig och privat service?		
Finns bostadsnära dagis och skolor?		

Kultur och fritidsutbud	Ja	Nej
Utformas skolgårdar, lek- spel- och rekreationsutrymmen med hänsyn till pojkars och flickors lika villkor och möjligheter.		
Har kommunen ett balanserat utbud av fritidsanläggningar för både pojkars och flickors intressen, kvinnors och mäns önskemål?		

Arbetsmetod

Följande checklista för en jämställd planering är tillkommen i projektsamarbete 2004 med medarbetare inom Samhällsbyggnadsenheten samt länets Jämställdhetsexpert efter dialogmöten med några kommuner i länet. Checklistan har varit på remiss ute i kommunerna under 2007. Denna checklista är en uppdaterad version av checklistan från 2004.

Syfte

Syftet med checklistan är att försöka precisera vad länsstyrelsen menar med jämställdhetsperspektiv i planeringen samt att ange grunderna till varför och hur det bör tillämpas. Checklistan är allmänt hållen och bör betraktas som minimikrav för en jämställd planering, såväl översiktlig som detaljerad.

Markeringarna (ÖP) samt (DP) visar på vilken nivå vi tycker frågeställningarna kan vara relevanta. ÖP = Översiktsplan / Fördjupad översiktsplan. DP = Detaljplan

Del 1 : Besluts- och planlägningsprocessen

Att integrera jämställdhetsperspektivet i planeringen

Med jämställdhet menar vi mäns och kvinnors lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom livets alla väsentliga områden detta innebär: en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, lika villkor och förutsättningar ifråga om arbete och företagande, lika tillgång till utbildning för flickor och pojkar, kvinnor och män, ett delat ansvar för hem och barn samt frihet från könsrelaterat våld. De nationella målen för jämställdhet är antagna av Riksdagen och utgör grunden för Regeringens jämställdhetspolitik.

När vi säger att ett jämställdhetsperspektiv skall tillämpas menar vi helt enkelt att man skall utgå från och följa jämställdhetsmålen samt att överväga hur de kan förverkligas i den aktuella verksamheten.

Det går att planera för jämställdhet om planeringen tar sin utgångspunkt i de nationella målen. Delmålen kring makt, inflytande och samma möjligheter till deltagande i samhällliga uppgifter tangeras varje gång beslut fattas, underlag samlas in, kontakter tas och samråd hålles.

Exempel på övervägande:

- Ett ekonomiskt oberoende, arbetsliv och företagande berörs i de sammanhang ny mark tas i anspråk för näringsverksamhet, då nya arbetstillfällen skall lockas till kommunen och nya arbetsplatser lokaliseras.
- Lika rättigheter att utveckla personliga intressen är ett delmål som aktualiseras varje gång kommunen utformar nya ytor och utrymmen för spel, lek, idrott, motion, rekreation och avkoppling.
- När nya skolgårdar skall utformas, nya idrottslokaler byggas,

Checklista ÖP och DP

Statistik och underlag	Ja	Nej
Finns individrelaterad statistik presenterad i ÖP		
Är den könsuppdelad?		
Finns uppgifter som inte redovisas uppdelat på kön?		
Genomförs brukarundersökningar där också kön tillåts vara en central analyskategori?		
Prioriteras de könsskillnader som framkommer i planeringsunderlagen i kommande insatser?		

Visioner och hållbar utveckling	Ja	Nej
Finns jämställdhetsperspektivet med i planens visioner och övergripande mål?		
Innehåller arbetet för en hållbar utveckling även den sociala dimensionen?		

Jämnare könsfördelning	Ja	Nej
Beaktas en jämn könsfördelning i beslutsprocessen?		
Har en jämn könsfördelning beaktats i kontakt med andra sektorer i kommunen?		
Finns det riktlinjer för hur jämställdhetsperspektivet i planen ska följas upp och hur det ska beaktas i fortsatt planering?		
Finns det en diskussion med bostadsbolag/exploatör, om jämställdhetsfrågor?		

Familjehushåll efter hushållstyp 2005

Antal i 1 000-tal och procentuell fördelning. Barn i åldern 0–17 år

Hushållstyp	Antal	Procent
Sammanboende utan barn	1 277	27
Sammanboende med barn	885	19
Ensamstående kvinna med barn	170	4
Ensamstående man med barn	92	2
Ensamstående kvinna utan barn	862	18
Ensamstående man utan barn	802	17
Övriga familjehushåll	593	13
Totalt	4 681	100

 Källa: Undersökning av levnadsförhållanden, SCB

Familjehushåll med sammanboende och ensamstående efter antal barn 0–17 år 2005

Antal i 1 000-tal och procentuell fördelning

Antal barn	Sammanboende		Ensamstående		Män	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Inga barn	1277	59	862	84	802	90
1 barn	325	15	81	8	57	6
2 barn	404	19	65	6	27	3
3 barn-	156	7	23	2	8	1
Totalt	2 162	100	1 032	100	894	100

Populationen omfattar familjehushåll där en eller båda av de sammanboende, den ensamstående och en eller flera i övriga familjehushåll är i åldern 16–84 år.

 Källa: Undersökning av levnadsförhållanden, SCB

Utdrag ur dokumentet ”På tal om kvinnor och män” SCB 2006

golfbanor eller ridleder anläggas, fattas beslut som lägger grunden till mäns och kvinnors, pojkar och flickors lika villkor på fritiden.

- Ett delat ansvar för hem och barn är en annan viktig jämställdhetsfråga som direkt eller indirekt berörs i all infrastrukturplanering när service, skolor, barnomsorg, nya bostadsområden och arbetsplatser lokaliseras i förhållande till vartannat.
- En trygg och säker miljö både dagtid och nattetid har bäring på det sista av de olika delmålen för ett jämställt samhälle, nämligen frihet från könsrelaterat våld.

Att sätta siffror på jämställdheten

Vår egen erfarenhet och Boverkets sammanställningar visar att jämställdhetsperspektivet inte är tillräckligt uppmärksammat i den fysiska planeringen. Detta faktum visar sig inte minst i översiktsplaner som ofta innehåller kommunrelaterad statistik, men mycket sällan könsuppdelad sådan. Statistik är ett nödvändigt och användbart verktyg i jämställdhetsarbetet. Med könsuppdelad statistik kan vi synliggöra mäns och kvinnors olika levnadsmönster och livsförhållanden och få ett bättre underlag för beslut och prioriteringar. Genom att uppgifter om män och kvinnor finns presenterade sida vid sida i all individbaserad statistik ges båda könen uppmärksamhet, ingetdera framstår som norm, ej heller som avvikande eller problemgrupp. Endast i användningen av könsuppdelad statistik kan vi säga att vi har gott beslutsunderlag och kunskap om hela verkligheten.

Riksdagen har beslutat att jämställdhetsstatistiken är officiell statistik. Målet är att all statistik som relaterar till individer dels skall vara insamlad, analyserad och presenterad på kön, dels spegla jämställdhetsfrågor och problem i samhället. Kön skall vara en övergripande och genomgående indelningsgrund i statistiken. Statistiken skall dessutom presenteras på ett för användarna lättillgängligt sätt. I Förordning (2001:100) om den officiella statistiken finns en paragraf

i avsnittet ”Tillgänglighet”: 14 §. Individbaserad officiell statistik skall vara uppdelad efter kön om det inte finns särskilda skäl mot detta. SCB har tagit fram råd och riktlinjer för arbete med könsuppdelad statistik (CBM 2004:1) (Ur skriften På tal om kvinnor och män, SCB 2006).

Ett bra sätt att integrera ett jämställdhetsperspektiv är att medvetet kartlägga kvinnors respektive mäns olika behov och intressen genom brukarundersökningar, enkätundersökningar eller öppna, informella samråd i planprocessens tidiga skede.

- Genomförs medborgarundersökningar där också kön tillåts vara en central analyskategori?
- Vilka könsskillnader framkommer i planeringsunderlagen?
- På vilket sätt tas hänsyn till eventuella skillnader i behov och intressen mellan män och kvinnor i prioriteringen av kommande insatser?

Att planera med skillnaden i fokus

Finns individrelaterad statistik presenterad?

Är den könsuppdelad? (ÖP)

Vilket statistiskt material är inte könsuppdelat? (ÖP)

Relevanta faktorer för planeringen kan vara följande: pendlingsströmmar, näringsliv och sysselsättningstillfällen i kommunen förvärvsfrekvens, heltids- och deltidsarbete, befolkningsstruktur inkl. familjesammansättning och hushållstyper, inkomst, hälsa mm.

En tydlig tendens pekar på att planeringen håller på att ändra inriktning från markplanering till utvecklingsplanering och från fysisk planering till samhällsplanering i en vidare mening. Kravet på medborgarinflytande och samverkan med allmänheten växer sig allt starkare.

Att skapa trygghet genom att vidga rum

Trygghet och säkerhet är två grundläggande behov i både mäns och kvinnors vardag men begrepp som kan ha delvis olika innebörd beroende av vem som ges tolkningsföreträdet.

För kvinnor kan gångtunnlar, motionsslingor och från övriga trafiken avskilda cykelvägar utgöra ett hot mot tryggheten främst kvälls- och nattetid. För planerare kan desamma bidra till säkerhet i stadsrummet. Att planera för trygga miljöer blir därför ofta en avvägning mellan olika riskfaktorer.

Estetik och skönhet är stora livskvalitetshöjande värden för både män och kvinnor, men nära buskage, oupplysta parker och hög kantvegetation bidrar till en osäkerhet i stadsmiljön. Planskilda trafiklösningar och trafiksepareringar kan upplevas positivt ur trafiksäkerhetssynpunkt men ändå skrämmande efter mörkrets inbrott, med den ev. följden att kvinnor då inte nyttjar dem.

Forskning vid Chalmers Tekniska Högskola visar att kvinnor oroar sig för sin säkerhet fem gånger så mycket som män och ofta begränsar sina rörelsemönster genom att undvika delar av det offentliga rummet i rädsla för överfall, trakasserier och sexuella övergrepp.

Är gång-, cykel- och motionsslingor utformade och planlagda så att de är säkra alla tider på dygnet? (DP)

Planläggs kvarter med korta avstånd, naturliga stråk och god genomströmning? (DP)

Är området planlagt så det är lätt att orientera sig med bra belysning och tydlig skyltning? (DP)

Används genomskiktligt material i parkeringshus, offentliga hissar, tågstationer och busskurer? (DP) Har trygghetsaspekterna tillgodosetts med avseende på gröna ytor, planteringar och parker? (DP)

- Finns möjlighet till sociala och fysiska aktiviteter i närmiljön, för både män och kvinnor? (DP)
- Hur vill kvinnor respektive män att närmiljön till bostaden ska vara utformad (t ex parkering, plantering, kvartersstruktur)? (DP)

Att minnas det förflutna

Att anlägga ett jämställdhetsperspektiv på kulturmiljöområdet kan initialt kännas främmande. Inte desto mindre är klass och kön de identiteter som troligen har haft störst betydelse i uppbyggnaden av vårt gemensamma kulturarv. Kyrkor, statyer, fasader och slott är ofta manliga monument med manliga förfäder som anstiftare och med män som beslutsfattare och initiativtagare.

Exempel på manliga yrken, arbetsplatser och verksamheter som kulturminnesförklarats är stenbrott och prästgårdar. Kulturmiljöer eller byggnader med kvinnlig anknytning har istället utgjorts av privata miljöer såsom exempelvis kök, tvättbryggor, spinnerier och vävstugor. Det är ett ansvar även för det kulturpolitiska området att synliggöra köns- och klasskillnader.

Kulturarvet är en tillgång i samhällsbyggandet om både män och kvinnor från olika samhällsklasser har möjlighet att identifiera sig med det.

Har kommunen en kulturmiljö som visar på köns- och klasskillnader? (ÖP)

Fördelas de kulturmiljöhistoriska resurserna/insatserna medvetet mellan miljöer/ byggnader med kvinnlig respektive manlig anknytning? (ÖP)

Värnas kulturminnesområden med kvinnohistoriska värden? (DP)

Vilka frågor inom planering och byggande engagerar kvinnor respektive män i kommunen?

Är planen anpassad till olika befolkningsgruppers önskemål om boende (kön, hushållsstruktur, fas i livscykel)?

Värt att notera är att den fysiska planeringen bör ta hänsyn till såväl kvinnors som mäns olika erfarenheter och livsvillkor och till hur kvinnor och män vill leva både idag och i framtiden.

Att förankra med sikte på jämställdhet

Erfarenheter visar att jämställdheten ofta inte prioriteras och därför kommer in sent i planeringsprocessen, om alls. För att inte riskera att jämställdhetsperspektivet blir en sidofåra är det viktigt att i tidigt skede av planprocessen förankra jämställdhet som inriktningsmål hos kommunens förtroendevalda. Den sociala dimensionen är en av tre aspekter på hållbar utveckling.

I Agenda 21 lyfts jämställdheten fram som en särskilt viktig ingrediens.

Finns jämställdhetsperspektivet med i planens visioner och övergripande mål? Kan man utläsa detta tydligt? (ÖP)

Innehåller arbetet för en hållbar utveckling även sociala, ekologiska, ekonomiska dimensioner? (ÖP), (DP)

Att framstå som hel, men bara se hälften

Planering är fortfarande ett manligt dominerat område. Inget säger att män skulle vara sämre på att planera för kommunens invånare än kvinnor, men både män och kvinnor behövs för att ta tillvara båda könen kunskaper, erfarenheter och synsätt. På så sätt erhålles ett bredare och bättre beslutsunderlag. Ett sätt att redan från början ge jämställdheten tyngd är att ge ett sådant direktiv till arbetsgrupper

och styra deras interna sammansättning. Tvärfackligt samarbete med kommunens andra förvaltningar och sektorer kan ge ett bättre helhetsperspektiv.

Har det varit en jämn könsfördelning i berednings- och beslutsprocessen? (ÖP), (DP)

Har kontakt tagits med andra sektorer i kommunen t.ex. vård- och omsorgsförvaltning, barn- och utbildningsförvaltning, kultur- och fritidsförvaltning, Agenda 21 samordnare och jämställdhetshandläggare? (DP).

Män visar sig ofta vara överrepresenterade i de medborgargrupper och samrådsgrupper som kommunen diskuterar planfrågor med. Inget tyder på att kvinnor skulle vara mindre intresserade av att påverka sina liv och sin vardag. Därför borde planeringen utveckla sina samrådsformer.

Annorlunda samrådsformer med informella inslag och liten tidsåtgång verkar gynna kvinnor i högre grad. Exempel på sådana samrådsvarianter är enkäter till hushållen eller insamling av synpunkter på stan.

Har en jämn könsfördelning i samråds och beslutsprocessen beaktats? (ÖP), (DP)

Att planera för fritid efter kön

Kvinnor och män använder fritiden på olika sätt och fyller den med olika aktiviteter. Ett av jämställdhetspolitikens mål är att män och kvinnor ska ha samma möjligheter och rättigheter att utveckla och utöva personliga intressen och talanger. En kultur- och fritidspolitik som bygger på jämställdhet möjliggör för båda könen att idrotta, njuta av friluftsliv och kulturella värden på lika villkor. Forskning inom kultur och fritidsområdet visar att flickor generellt sett är mer aktiva inom de områden som kommunen traditionellt sett inte, eller i ringa grad, subventionerar t.ex. ridning. En mångfald av fritidsutbud är viktigt. Män och kvinnor ska i sitt idrotts- och aktivitetsutövande kunna ta mark, plats och rum i anspråk på lika villkor.

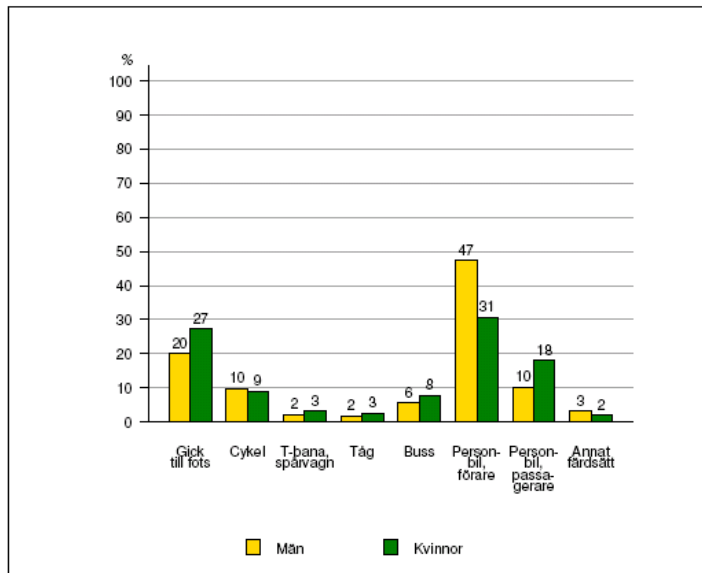
Har en brukarundersökning genomförts i kommunen kan denna användas som underlag för kommande prioriteringar avseende grönytor, fritid, friluftsliv och turism. Fritidsförvaltningen i kommunen bör ha en förteckning över hur de finansiella resurserna fördelas mellan olika idrotts- och fritidsaktiviteter. Både män och kvinnor vill ha en fritid med kvalitet, därför bör en fysisk planering också vara en social planering. Mötesplatser i form av torg och parker, utrymmen för lek, spel, motion och avkoppling samt samlings- och idrottshallar skapar förutsättningar för möten mellan generationer och kulturer och skall vara jämnt fördelade mellan olika intressegrupper och ska fungera dagtid som kvällstid.

- Har kommunen ett balanserat utbud av fritidsanläggningar för både pojkars och flickors intressen, kvinnors och mäns önskemål? (ÖP)
- Finns naturliga mötesplatser som är tillgängliga både dagtid och kvällstid? (ÖP), (DP)
- Utformas skolgårdar, lek-, spel och rekreationsutrymmen med hänsyn till pojkars och flickors lika villkor och möjligheter? (DP)

kvinnosynpunkt. Har fördelar och nackdelar med extern handel vägts ur ett jämställdhetsperspektiv? (ÖP), (DP)

Under perioden 1 oktober 2005–30 september 2006 gjorde Sveriges befolkning i åldern 6–84 år knappt 5 miljarder huvudresor, vilket motsvarar 13,4 miljoner en genomsnittlig dag. Det mest använda färdssättet var bil, andra färdssätt var inte alls lika vanliga.

Figur 6.1: Andel (%) huvudresor efter färdssätt uppdelat på kön.

SIKA 2007:19 Den nationella resevaneundersökningen

Del 2 : Planeringsaspekter

Att bo, resa och arbeta

Forskning och statistik visar att kvinnor generellt sett arbetar närmare bostaden än vad män gör och således använder sig i mindre utsträckning av regionala transporter i sitt dagliga liv. Däremot nyttjar kvinnor den lokala kollektivtrafiken i större omfattning.

Vem arbetar i kommunen och vem pendlar oftast till annan ort för arbete? (ÖP).

Vem åker kollektivt? (ÖP).

- Andelen dagar med föräldrapenning för vård av små barn so togs ut av män var 0 % år 1974 och 20 % år 2005.
- År 2005 var 65 procent av alla kvinnor i åldern 20–64 år sysselsatta på heltid och 35 procent på deltid. Motsvarande för männen var 89 respektive 11 procent.
- Kvinnorna arbetar idag till lika stor del i offentlig som i privat sektor medan männen till största delen arbetar i privat sektor.
- Det utförs ca 128 miljoner timmar per vecka i förvärvsarbete. Av dessa timmar utför kvinnor 42 procent och män 58 procent, och ungefär lika många timmar per vecka i hemarbete. Av dessa timmar utför kvinnor 58 procent och män 42 procent (år 2000/01 Befolkningen 20-64 år)

Lokala arbetsmarknader kontra regionförstoring

- Hur ser förvärvsfrekvensen för män respektive kvinnor ut i kommunen? (ÖP)
- Var arbetar män respektive kvinnor i kommunen? (ÖP)
- Underlättar planeringen i kommunen för föräldrar att dela på ansvaret för hem och barn genom att verka för fler arbetstillfällen i kommunen eller i kommunens närhet? Hur? (ÖP)

Genom långsiktigt arbete och samarbete med andra sektorer kan man bryta den könssegregerade arbetsmarknaden och därigenom bredda och öka antalet arbetstillfällen för både män och kvinnor i kommunen. Genom att underlätta transporter, främst kollektiva och framkomlighet med cykel, till och från kommunens servicefunktioner, arbetsplatser och bostadsområden kommer både män och kvinnor smidigare till och från arbete och hem.

Ett sätt att underlätta vardagslivet är att knyta samman samhällets olika funktioner och inte splittra det fysiska rummet. Könsuppdelad statistik över pendlingsströmmar som anger kommunens större utpendlingsorter, Hallandstrafikens kundundersökningar och resvane studier kan vara relevant underlag.

- Kan kommunen/samhället erbjuda offentlig och privat service i nära anslutning till bostadsområden? (ÖP)
- Finns bostadsnära dagis och skolor? (ÖP), (DP)
- Finns förutsättningar för en god och bostadsnära tillgång till affärer och annan service? (DP)

Bygga för att ha råd att bo för sin lön

Trots att kvinnor generellt sett är mer välutbildade än män föreligger störst skillnader i inkomstnivå och ekonomiska resurser i Halland. Vid beaktande av utbildning, yrke och ålder uppgår kvinnornas löner enligt SCB i genomsnitt till 93 % av männens. Störst är löneskillnaden mellan kvinnodominerade yrken och mansdominerade yrken. Betydligt fler kvinnor än män lever ensamma med barn. Inkomstnivå och hushålls- och familjetyp har stor betydelse i valet av bostad.

Kan kommunen erbjuda olika sorters boende i varierande kostnadslägen? (ÖP)

Att resa utan besvär

Forskning visar att män och kvinnor gör lika många resor men att resmönstren skiljer sig åt. Det är vanligare att män reser längre sammanhållna sträckor, medan kvinnor reser många korta sträckor med flera stopp och avbrott på vägen. Kvinnors och mäns arbetstider skiljer sig också åt i form av deltid eller oregelbundna tider. Såväl resrutter som tidtabeller ser ut att vara formade efter mäns arbetstider, vanor och önskemål. I samråd med Hallandstrafiken och kommunala bussbolag bör servicen utformas så att den svarar mot både kvinnors och mäns olika behov och önskan.

Fler kvinnor än män använder sig idag av kollektiva transporter. För att underlätta för dagens kollektivtrafikresenärer samt locka fler män till kollektiva färdmedel bör hållplatser, busstationer, lokaltågsstationer etc. förläggas i anslutning till bostadsområden.

Finns samplanering och samverkan med lokala och regionala trafikföretag? (ÖP), (DP)

Finns nära anslutning till kollektivtrafik? (DP)

Att handla ”på vägen”

Resvanestudier visar att både kvinnor och män använder bilen som transportmedel, men kvinnor går, cyklar eller nyttjar kollektiva färdmedel i betydligt större utsträckning. Etablering av externa handelscentra som endast kan nås med bil kan således vara en jämställdhetsfråga. Extern handel bör inte ersätta handel i stadskärnan eller stadsdelscentrum eftersom dessa innebär frihet för icke bilburna grupper och ger möjlighet för spontana mötesplatser, rörelse och liv i centrum såväl dag som kvällstid. Här knyts inköp, kollektivtrafik, kultur och andra servicefunktioner samman. En nyetablering av extern handel bör föregås av en analys avseende var kvinnor arbetar. Det är inte säkert att ett från stadens kärna sett externt köpcenter ligger ”på väg hem från jobbet”. Att handla på väg hem anges ofta som positivt ur